

ייצג פון פריי

תולדות | עיונים | הערות

התחזקות | התעוררות | מכתבים

בעניני רביה"ק מברסלב זי"ע

מכתבי מוהרנ"ת - עלים לתרופה, עם מכתבים חדשים והוספות מכת"י
ביאורים וצינונים, הערות והארות

פרשת שמות
שנת תשע"ה

והרציחות שעושין לנו. אבל עיקר תקוותינו הוא רק על השם יתברך לבד, כי אין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים, אתון מהתם ואנן מהתם, קראו אל ד' והתחננו אליו, בככי ובתחנונים נבוא לפניו יתברך, ככן לפני אביו וכעין עבר אל אדוניו, אם ככנים אם כעבדים, השתדלו והרבו תחינה ובקשה לפניו יתברך עד ישקיף וירא ד' משמים.

[אף שאנשי חסידי ברסלב הלכו בבקשה לפני השר בברסלב והראה לו עין בעין שמוהרנ"ת חף מפשע וכל המסירות עליו מהם שקר וכזב, עכ"ו המתנגדים בשביל כח הגדול של שוחר ממון היה ידם חזקה מאד, ומוהרנ"ת לימד בכל פעם את אנשי שעיקר הוא הבטחון על ידי תפלה לה' ולא בידי בשר ודם, ועיין לעיל מכתב קע"א ו"מזריקת אבנים אין פחד כל כך וכו' כי גם להם יש חלונות. ואם הותר הדבר לשבור חלונות לא יהיה נשאר חלון א' בברסלב, אבל באמת מחוק הקיסר ירום הודו לשפוט על זה, וכבר אמרו רבותינו ז"ל (אבות פ"ג מ"ב) אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. ואעפ"כ סיים שם "צריכין לצעוק ולהתפלל הרבה להשי"ת בכל יום." ופ"א אמר רבינו למוהרנ"ת מען וועט דרך נאך אמאהל יאגין און יאגין און יאגין. נאר דער אייבערשטער וועט דרך אויס פיהרן וכו', ואף על פי שהיתה לו הבטחה זו מרבינו"ל שה' יושיעו, אף על פי כן בעת המחלוקת, מה מאד הרבה בתפלתו כמו מרדכי שידע מההבטחה לקץ שבעים כנודע, אף על פי כן בעת צרה ויועק ועקה גדולה וכו', ולה' הישועה כמו שהבטיח, וזה מסתרי הנהגות הבורא יתברך (קונטרס ימי התלאות). וסיפר הרה"ח ר' נחמן מטולטשין ז"ל שבעת שבאה הצרות על מוהרנ"ת לא הבחינו עליו שום חילוק בין לפני הצרות ובין כשעבר הצרה, כשעורו השי"ת, כי היה אצלו עת הצרה והישועה שוים, מרוב אמונתו ובטחונו בה', ורק לפני תפלתו ואחריה היה ניכר שיגיי בפניו (ש"ש ח"ב ס"י תשכ"ח) ואעפ"כ כתב מוהרנ"ת לעיל מכתב קע"ד "גם להתפלל ולצעוק אע"פ שבוה אנו עוסקים קצת וכו' עיקר בטחונו הוא רק על כח תפילת חוקן שבוקנים וכו' אשר על שמו הקודש נקראים ברלבסער חסידים עכ"ל עיי"ש וע"ע לקמן בפתחה למכתב קצ"ד].

וגם צריכין להתחזק ולשמח נפשינו בכל יום, כי המלחמה הזאת לא ליום אחד. ואפילו כשיעזור לנו השם יתברך להנצל מהם, כאשר בטחונו חזק בגודל כחו של זקן דקדושה [רבינו"ל קרא עצמו "זקן דקדושה" עיין חיי מוהר"ן סי' קכ"ג וסי' רפ"ט] שבוודאי לא יוכלו לנו בעוה"י"ת, אף על פי כן אי אפשר לכל אחד להנצל ממניעות ויסורים ומלחמות, השם יתברך ירחם שיהיה הכל בחסד גדול, על כן בהכרח שילך כל אחד עם מה שלמד אותנו הוא ז"ל (לקרימ ח"ב סי' כ"ה, ובכ"ט) ליחד שעה אחת או שתיים, ויפרש שיחתו לפני השי"ת, ושאר היום יהיה בשמחה כי חדות ה' הוא מעוזכם, ובעתים הללו צריכין לילך בזה יותר ויותר.

וכל הרעש הזה הכל כדי לדחות ולגרש את מי שאינו עומד בנסיון, ולקרב בהתקרבות יותר את אותם אשר נגע נקודת האמת בלבם, להתחזק לעמוד בנסיון בכל אשר עבר ויעבור עליהם, שהם יתעוררו יותר לילך עם כל דברי תורתו הק', לקבל עצות והתחזקות על ידי כל דבריו הקדושים המבוארים בספריו הקדושים. ובפרט כפי מה שביארתי ופירשתי לכם הדברים, בכל השיחות והדיבורים שנדברו בינינו בחסדו הגדול ונפלאותיו העצומים, כי לא דבר רק הוא מכס מה שנדבר בינינו.

המשך בדף 4

ולעת ערב הלכנו לבית הנגידים אני ור' נפתלי נ"י [מגדולי תלמידי רבינו"ל, וחבר נאמן למוהרנ"ת ז"ל דר באומן]. ונתעכבנו אצלם, ולא אכלנו סעודת הלילה כלל, כי זה היה מוכרח לנו יותר לדבר עמם כאשר תבינו מעצמכם [ההכרח היה כי היה הדבר מסוכן בסכנת נפשות ממש, כי המתנגדים הוציאו כרוז וגם הסיתו והריתו שדם חסידי ברסלב מצוה לשפוך כמים רח"ל כמ"ש לעיל, וגם בשביל שהבית המדרש של רבינו"ל שבה תלוי המשך קיום דרכו הקודש של רבינו"ל היה בסכנה, כי המתנגדים בעיר אומאן רצו להרוס אותה כליל רח"ל, ובהבטלת הבהמ"ד, ובפרט בעיר אומן ששמה נתקבצו אנשי על ראש השנה יש סכנה גדולה בכל המשך דבר רבינו"ל ה"ן]. **כתבתי זאת למען יהיה לכם לזכרון ולספר לדור אחרון את כל אשר עבר עלינו בחורף הזה, ובפרט בימי הפורים האלה, ובוודאי הכל לטובה.**

והנה כבר הייתי מוכן לנסוע לביתי היום או מחר, אך מחמת ענין הפירצה שעשו בביהמ"ד שלנו אני מוכרח להתעכב עוד פה איזה ימים. וכפי הנראה אתעכב פה עד אחר שבת הבאה עלינו. על כן תראה לכתוב לי מיד על ידי הפאסט את כל אשר נתחדש שם אחר כתיבות מכתבם הנ"ל.

גם יכתוב לי בפירוש מימי הפורים העבר, אם לא היה ח"ו איזה היזק בביתי או אצל אחד מאנשי, הכל יודיע לי באר היטב. וגם יודיע לי תשובה על מה שלבו נוקפו, מחמת שסיפרו לנו בני הנעורים שבאו לפה בערב שבת העבר ה"ה ר' יוסף בר"י (אפשר הוא ר' יוסף חתן ר"ז הנזכר לעיל מ' קע"א) והבחור לייור שיחיו, שהזאסאדאטיל טאמאשעווסקע עם הדיסאטניקיס [שוטר ומושל עם חיילין] חפשו אותי בבית הר' ישראל בר' איצא פיטשעריר על כן יראה בחכמתו לשאול את האדון הגראדאנטשיק אם היה על פי ידיעתו, ואם לא היה על פי ידיעתו, יראה להזהיר את טאמטשעווסקע הנ"ל וכל המושלים הקטנים שתחתיו, שיהיו נזהרים שלא לילך ח"ו אלי בלי רשותו, שלא להפחידנו ח"ו. ומאליך יבין איך להשתדל בזה לטובתי, ולכתוב לי תיכף תשובה ברורה באיזה כח הלכו הנ"ל לחפש אותי [המושלים הקטנים בכפר ברסלב היו משוחרים מהמתנגדים, כי אצלם ה' בכח המתנגדים לפעול ולשחרם עם מעות לעשות רע למוהרנ"ת ז"ל, ולכן ביקש מוהרנ"ת שיבדוק אצל המושלים הגדולים, ראשי האזור, אם גם הם הסכימו על זאת, ואם לאו אז ידעו ברור שאין ממש בדבריהם].

והשם יתברך ירחם עלי ועל כל אנשי שבסביבותינו, ויוציאנו מהרה מכל צרותינו, ויפיל שונאינו תחתינו מהרה, ואזכה לשוב לביתי לשלום מהרה, על כל פנים אחר שבת הבא עלינו לטובה.

ונזכה שיתקיים על תילה הבית המדרש שלנו, ולגמור הבנין בשלימות בשנה הזאת [הביהמ"ד באומאן אף שכבר התפללו בה, עכ"ו עדיין היה צריכין לגמרו בשלימות כליל, כמ"ש לעיל מכתב קע"ד. ובה וראה שאף שהיה אז מוהרנ"ת בסכנה גדולה אפילו לילך בהרחבות, ולשוות במקוה לזמן קצר, עכ"ו לא נפל מוהרנ"ת כלום, ובעצם הרדיפות חשק בכיסופים ובהשתוקקת לגמור בנין הביהמ"ד באומאן].

ואנחנו צריכין להשתדל בכל מה שאנו יכולים לקבל תוקף על ידי משפט הקיסר ירום הודו, כי משפט המלך בוודאי אינו מסכים על הגזילות

ויראה לשלוח האגרת הזו על ידי איש נאמן טולטשין ליד בני שיחי' [ר' יצחק בן מוהרנ"ת שדר בטולטשין]. כי אין בדעתי לכתוב לו בפאסט הזאת, ואתם ידעתם כי נפשו כלתה לדברי, על כן יראה למלאות רצון בני ר' יצחק בזה.

נתן הנ"ל

סימן קע"ז

ברוך השם, יום ו' ערב שבת קודש ויקרא, תקצ"ה לפ"ק, ברסלב

[בהיות מוהרנ"ת באומאן שלח מכתבים לב"ב ולחסידיו ברסלב לעיר ברסלב, שיודיעו לו אם כבר נשקט אש המחלוקת ויוכל לחזור על חג הפסח לביתו. בכל הזמן היו מוהרנ"ת מסופק עדיין באיזה זמן יחזור לביתו לברסלב, עד שהגיע ערב ר"ח ניסן שאו השתתח על הציון הקדוש כמעט יותר מחצי היום, והאכסנאי של מוהרנ"ת ז"ל היה בעליות הקלוין, שהר"ר הר' נפתלי ז"ל דר שם, וכששב מעל ציון הקדוש אמר מוהרנ"ת להר"ר נפתלי ז"ל שהחליט שכעת יסע אי"ה לביתו על פסח, ואח"כ בסוף היום קרוב למנחה בא מכתב מהבי דואר שביה נשקט הריב ובוא יבוא ברנה לביתו. ואמר על זה הר"ר נפתלי ז"ל שראה בזה רוח הקדוש ממוהרנ"ת, שבעת שבא מעל ציון הקדוש בשמחה כזה, וענה ואמר כעת אני אסע, אף שעדיין לא היה לו עוד שום ידיעה מברסלב, אך קרוב למנחה באותו יום הביאו למוהרנ"ת מכתב ארוך מהבי דואר, ובו כתוב שנשקט הריב, והממשלה אינו מחפש אותו, ויכול לבוא לביתו.

וכן היה, מוהרנ"ת ז"ל נסע לביתו, והמתנגדים והחולקים המה ראו כן תמוה שראו עין בעין שיש למוהרנ"ת רשות לשוב לביתו אחר כל המסירות שהיו עליו, ולבסוף הוא חפשי מכל, וקרו שנים, אבל לא יכלו לעשות דבר (טובות וזרות). כיון שהו"ל בילעט ורשות כניסה מראשי העיר ברסלב כמ"ש לעיל (מכתב קע"א), והיה נראה שנשקט קצת אש המחלוקת. ואז ערך מוהרנ"ת מכתב הוזה לחבירו ויודו הר"ר נפתלי ז"ל לאומאן]

רב שלום לכבוד אהובי ידידי כנפשי, הרבני הותיק וחסיד המפורסם, וכו' מו"ה נפתלי נ"י [מגדולי תלמידי רבינו ל, וחבר נאמן למוהרנ"ת ז"ל דר באומאן].

כיום ביאתי בשלום לביתי כתבתי מיד מכתבי למעלתו על ידי הבעל עגלה, ובוודאי הגיע לידו. גם כיום ו' פקודי שלח לו רבי שמואל וויינבערג [הרה"ח ר' שמואל וויינבערג ואביו הרה"ח ר' משה וויינבערג נגיד ועושר, ומראשי מהעסקנים לטובת מוהרנ"ת] אגרת, ולא היה לי פנאי לכתוב בעצמי, וממעלתו לא הגיעני עדיין שום תמונת אות. היתכן, נא אחי חביבי יזכור אהבתנו, ויכתוב לי מיד אגרת, ויודיעני הכל באר היטב את כל אשר נעשה שם, ובפרט בענין הקלוין שלנו, אם כבר נעשה איזה משפט באיזה איש מהם, או אם על כל פנים הפחידו אותם, ואם על כל פנים לא הוסיפו לפרוץ עוד איזה פרצה בהקלוין הקדוש שלנו [עיי' מכתב קע"ז. ועיי' מכתב ק"פ "באומאן הקלוין עומדת על תילה ולא הוסיפו בה שום פרצה חו', כי נפל חדר עליהם, אעפ"כ עדיין לא נעשה בהם משפט"]. ירצם השם יתברך את כל הפורצים בבנין הקדוש, פרץ על פני פרץ, זרועם תיבש יפלו ולא יקומו, ועלינו העניים הנרדפים כל כך, יעורר השם יתברך רחמיו העצומים ויצילינו. מחרב מפיהם, ומיד חזק אביון.

והנה הודיע מה שנעשה פה אי אפשר לבאר בפרטיות, ומאליהם יבינו איך הם חורקים שינם עלינו, וחושבים רעות בכל עת לעקור את עצמם מן העולם, וביותר עלי העני והאביון, מורדף בלי חשך, המקום ירחם. אך עד הנה עזרנו רחמיו ונפלאותיו העצומים להציל נפש אביון כמוני מיד מרעים, ותהלה לאל חי זה לי כמו תשעה ימים אשר אני יושב בביתי, ולא פגע בי אדם ח"ו להעזי בפני, אולם שלא בפני מבזים מאד, והנגידים הרשעים והעיקר משה [משה חניקס, שהיה מקודם מקורב לחסידי ברסלב, ועמד לצד רבינו ל ומוהרנ"ת כמה שנים, עד שנתפרדה החבילה, ובעצת אשתו השניה הצית אש המחלוקת על מוהרנ"ת] ופ' [אפשר הכוונה לחיים פאייאך שמוזכר במכתב סי' ק"פ "ועל שבת העבר בא חיים פאייאך", או אפשר כוונתו "פולגנית" שלו, היינו אשתו של משה חניקס, שהיא הוסיחה את משה על המחלוקת] חושבים ויועצים רעות בכל יום למסריני ח"ו באיזה עלילות שקרים, ה' יפר עצתם ויקלקל מחשבתם.

והנה תיכף בבואי העמידו שוואלניע של רצענים בביתי, ומשה [חניקס] בעצמו פעל זאת אצל האדון הגראדאנטשיק, ונתן לו ממון עבור זה ועמדו בביתי מיום ה' עד יום ג' ראש חודש ניסן העבר, ובחמלת ה' הוציאום מביתי אחר יום ג' הנ"ל, ברוך שפטרגי גם מזה.

שימו לבכם וזכרו היטב כל מה שנדבר בינינו, איך רבינו ז"ל רמז לנו מכבר כל זה שעובר עלינו עתה [עיי' חיי מוהר"ן סי' תקצ"ד שפ"א בא מוהרנ"ת אל רבינו ל קודם שבועות, ואמר לו איך אתה יודע מה שהיית רוצה לעשות ממך, היום אתה כך ולאחר כך תהיה וכו', ענה ואמר יהיה נעשה עמך וכו', ורמז לי שאהיה בסכנת גדולות מאד כמה וכמה פעמים בלי שיעור, וכמעט כמעט וכו', ואני אפתח לך שבילי השכל. וע"ע חיי"מ סי' צ"א]. ואיך הקדמתי לכם דביבורינו, שההכרח שיעבור על כל אחד מניעות עצומות. לכו חזו מפעלות ה', מי יאמין שיעברו על ר' שמשון בן ר' מרדכי [מתלמידי מוהרנ"ת דר בברסלב] על מה שעובר עליו עתה, שהיה חביב לפני אביו כבכת עין, וכן אצל חותנו, ולא היה עליו מניעה משום צד, וכן שאר בני הנעורים שבברסלב. וכמה וכמה פעמים דיברתי עמהם מזה, עד שקצתם נתרצו שיעברו עליהם מניעות, והנה נתקיים להם חפצם ביותר ממה שהיו רוצים. השם יתברך יאמר לצרותם ולצרותינו די ויתפך הכל לטובה, ולד' הישועה שאשוב בשבוע הבאה עלינו לביתי לשלום, אך למען השם לכתוב לי מיד תשובה ברורה על כל הנ"ל.

גם אל תשחך לכתוב האגרת לטשערין כאשר דיברתי עמך, ולהודרו בזה מאד אם נתעכבת עד הנה, ואל תוסף לעכב עוד [אפשר הכוונה להודיע לאנ"ש בעיר טשערין אודות המחלוקת והרדיפות, בטשערין דרו כמה נגידים ועשירים מאנ"ש. ועיי' מכתב קפ"ב כבר שלחנו לכם ב' מכתבים מגדול צרותינו ע"כ].

ותודיע לי משלום כל אנשי ביתי, ומכל אנ"ש, ובפרט משלום הצדיקת מרת אדיל תחי' [הצד' מרת אדיל בת רבינו ל, בית מגורה היה בברסלב]. ומשלום בנה [הרה"ח ר' אברהם דוב הנקרא ר' אברהם בערניו] ובתה [הרבנית רבקה מרים] שיחיו, ויראו לקיים מיד לשלוח אגרת לקרימינטשוק.

ושלום וחיים וישועות גדולות לכם ולנו, כנפשם וכנפש אוהבכם באמת לנצח.

הכותב בדמע ובשמחה קצת, ומצפה לישועת ה' בכל עת, וגם אני רואה ישועות נפלאות בכל יום, אך אני מצפה לישועה גמורה בשלימות חיש קל מהרה.

נתן מברסלב

ושלום לזוגתי תחי' ולכל בני ביתי [ילדי מוהרנ"ת שנשארו בביתו בברסלב, דוד צבי, נחמן, וכן חורגו שמעלקא], ולבני ר' שכנא נ"י [בנו בכורו של מוהרנ"ת, דר בברסלב].

מכתבם קבלתי, והיה לי לנחת, וכן מכל אחד ואחד שכתב אצלי בכתב ידו, לכולם אני נותן תשואות חן על העבר, ומבקש על להבא שיכתבו לו כל אחד ואחד בכתבת ידו כפי האמת והטוב שבלבבו, עד אשר אוכה לשוב לשלום לביתי [נראה שמוהרנ"ת הקפיד שבניו ובני ביתו יכתוב בכתבים ידם, כיון שעל ידי זה יבין ביותר מה שהם עושים, ולחוקם בעניני עבודת ה', וכעין שאמר רבינו ל בליקו"מ ח"א סי' קע"ג שהכתב הוא פנימיות הנפש ועל ידי הכתב יכולים להכיר הנפש ופנימיות הנפש עי"ש. וע"ע לקמן במכתבי מוהרנ"ת לבניו, שבקש מהמלמד ר' משה שיראה לאמן כתב ידם שיכתבו בכתב נאה].

נתן הנ"ל

ושלום לבית הצדקת מרת אדיל תחי'. ולבית הרב [הרה"ח רבי אהרן הרב דק"ק ברסלב, מגדולי תלמידי רבינו ל, וחבר למוהרנ"ת] וכלל אנ"ש, ולידידי הנגידים ר' יואל בר"י [אפשר שהוא הנזכר לקמן מכתב שמי"ט, שפי"ט, שצ"ב]. ור' שמואל צבי נ"י, אף על פי ששמעתי שאחד מהם בא על החתום לצד שכנגדי, ובוודאי הסכיל עשו, אף על פי כן ידעתי כי אהבתם שלימה עמי, וכן אנכי איננו זו מחבבם. ואי"ה כשאבוא לביתי לשלום נדבר מזה.

ושלום להנגיד מו"ה מאטיע סומא נ"י [עיי' מכתב קפ"ד], ולר' ליטמאן ואחיו ר' יאקיל, גם הם ראוי להם להתחרט על אשר עשו נגדי, אך קויתי לה' שיהיה הכל על נכון, וברית אהבתנו ושלומינו לא תופר לעולם [המתנגדים עשו כל מה שביכולתם לנתק כל החסידים ממוהרנ"ת, ולא רק החסידים רק הפילו פחד ואימה על כל נגידו העיר שהעריכו את מוהרנ"ת ואת עבודתו את ה', והיו מכריזים מכל אחד שיחתמו כתב שלא יהיה להם שייכות לחסידי ברסלב, ובאם לא הסכימו ליתן חתימתם, רדפוהו אותו בכל כחם, ולכן היו הרבה שכלפי חוץ חתמו נגד חסידי ברסלב, אבל כלפי פנים ואליבא דאמת היתה דעתם נאנמה עם מוהרנ"ת ז"ל].

נתן הנ"ל

וכעין זה מתואר הדבר בשו"ת שערי צדיק (מכתב ע"א) בלשון יפה ונעים. והגני להתיקם את באות ו"ל: סיפר לי מור' הר"ר אברהם שטערניאהארץ ז"ע שאחרי שהתלקח והחריף המלחמה והמחלוקת על אנ"ש הנקראים על שם רבינו הק', והמתנגדים התירו דמים כידוע ממכתבי מוהר"ת בעלים לרתופה דשנת תקצ"ה, אז היה גאון עוזינו נר נשמתנו חיותנו כ"ק מוהר"ת ז"ע מוכרח לברוח מביתו להחבא, והיה נע ונעד ומטולטל מעיר לעיר וממקום למקום רוב החורף דשנה ה"ל, היינו תיכף מאחרי הנוכח עד סמוך לראש חודש ניסן, שאז חזר שוב לביתו לברסלב כידוע.

וגם אחרי שחזר מוהר"ת לביתו סמוך לר"ח ניסן, והתחילו אנ"ש היריאים האמיתיים להתקבץ שוב אצלו בביתו לשמוע ממנו וללמדו מפיו הקדוש דבר ה' אמת בעבודת ה' עפ"י דעת רבינו ז"ע, והלהיב שוב לבבם לעבודת ה' בתורה ובתפלה כדרכו בקודש מאז ומקדם, ותיכף שנועד הדבר להתנגדים חרה אפם מאד על זה ששוב מקהיל קהילות ברבים לדרוש תורתו של אדמו"ר הגמ"ח ז"ע, וגמרו אומר להתנגק בו בכל מחיר ולהשבית מנוחתו ושלוות נפשו ונפש בני ביתו, והלכו והלשינו לפני מושל המחוז שאצל מוהר"ת יש דירה גדולה למדי ששם מתאספים הרבה אנשים ומבלים זמנם לריק, ומחראוי שהמושל יקבע שם בית מלאכה לתועלת המדינה.

והגם שהמושל המחוז שהיה גוי לא היה עולה לו על דעתו לעשות עולה כזה, לצער בהנחם אורח שקט שאין בו שום עולה, אבל אחרי שהמתנגדים הרבו לדבר על לבו ושחדו אותו בממון הרבה, פעלו אצלו שייאמר שבהכרח לעשות כזאת, להעמיד בבית מוהר"ת בית מלאכה לטובת הממשלה וכן עשה, ומיד העמיד שם שוואלניע היינו בית מלאכה של רעצנים, ושהו שם כמה ימים ובניהם יום השבת קודש, והפועלים הגוים עשו שם מלאכתם גם ביום השבת כבימות החול.

מובן מאליו גודל הצער והעגמת נפש שהי מזה למוהר"ת ובני ביתו, כי חוץ מזה שכולם נדחקו בקרן זוית אחת, כי הרעצנים הגוים התפשטו בכל דירתו ועשו כל צרכם בביתו בכתוף שלהם, ולא היה למוהר"ת ובני ביתו שום מנוחה לא ביום ולא בלילה, אבל ביותר הצטערו כשעלה על לבם דהנה חג הפסח הקדוש ממשמש לבוא ונוכרו היאך ובאיזה אופן יוכלו לקבל את החג הק' הזה בתוך מערבולת ובהלה כזה, בעוד שבכל פנה נראה ונמצא חמצם מאכלם ומשתיהם של הגוים.

אך מקצת כשרים שבעיר שידעו מהעלילה הזאת לא יכלו לסבול העולה הנמובה שנעשה למוהר"ת ובני ביתו הנם על לא דבר, והתחילו להשתדל בכל יכלתם להמתיק הדבר, עד שעורם השי"ת ופעלו אצל מושל המחוז להוציא את השוואלניע מביתו של מוהר"ת ואז הורו לה' כי טוב שהושעים מצערם, והתחילו במהרה לעסוק בהכנות לקראת חג הפסח הקדוש וממש עד ערב החג היו עסוקים וטורדים לנקות הבית ולהרחיץ ולשפשף כל דבר מחמצם של העכ"ם שנדבקה בהם.

וכשהגיע ליל הסדר והכל היה בעזרת ה' יתברך מתוקן ונכון כראוי (כידוע מנהגו של אדמו"ר מוהר"ת ז"ע שהיה זהיר מאד והיה משגיח על זה שבליל הסדר יהיה לכל אחד ואחד מהמסובין אצלו הרחבות הדעת ככל האפשר, ומוהר"ת התחיל לערוך הסדר כמנהגו בדביקות ובהתלהבות, עד שהגיעו לשלחן עורך, ואז בעת האכילה התחילו בני ביתם לדבר ביניהם ממה שעבר עליהם בחורף זה בזמן העדרו מביתו מהצרות שסבבו עליהם המתנגדים, אבל מוהר"ת הפסיקם בגערה, וכך אמר להם: יודעין האבן אוזי פיל געהארעוועט לכבוד פסח, טאר מען נישט רייזן אויף זיי קיין שום שלעכטס חס ושלום, והתחיל לבאר בפירוט כמה וכמה יגיעות וטרחות שיש לכל אחד ואחד הנקרא בשם ישראל יהיה מי שיהיה עד שכמניס את החג הקדוש לביתו, והסבירים כמה נחת רוח יש להקב"ה מכל זה ומה שנעשה מזה בכל העולמות, ובוה השתיקן (שו"ת שערי צדיק מכתב ע"א)

ואני וכל הנלווים אלינו, עינינו תלויות אל ה' בכל עת ובכל שעה, שיחמול עלינו וישקיט הריב ויעשה עמנו את הטובה, ויראו שונאינו ויבושו. יתר מזה אין פנאי להאריך.

אך באתי לכפול ולשלוש בקשתי, לכתוב לי מכתב מיד, ולבאר הכל באר היטב, והעיקר בענין הקלויו. השם יתברך ירחם שנוכה לגומרו בקיץ הזה הבאה עלינו לטובה, ומעלתו ישב בה בשלוה והשקט על התורה ועל העבודה [על יד הקלויו העמידו דירה להר"ר נפתלי ז"ל, שהיה דר בה והוא היה עומד בראש הקלויו הדסידי ברסלב בעיר אומאן, ובא וראה שבעצם ימי המחלוקת, שהיה נראה לכל שאין שום מבוא לנטות ימין או שמאל, ובכל מקום ומקום היה חולקים על חסידי ברסלב, ע"כ היה לב מוהר"ת מלא תקוה שיוכה לבנות ולגמור הביהמ"ד באומאן, ועיין לקמן מכתב רפ"ט שכנתבה בסוף שנת תקצ"ט "בתיקון הרצפה של הבית המדרש שלנו שפה, תהלה לאל עוסקים עתה, וקוינו לה' שיהיה להם לנחת ושמחת לבב בעזרת השם יתברך" ע"כ. וכנראה שאחר שכבר נשקט המחלוקת סיים מוהר"ת את בניית הקלויו]. **ויזכה לשמוע קדיש וקדושה, וברכו וקריאת התורה בכל יום ובכל עת כראוי, בלי יסורים ובלבולים אשר סובל עתה. ולה' הישועה כאשר עזר לנו עד הנה להעמידה**

[המעשה של הרעצנים מתואר באריכות בימי התלאות ובטובות זכרונות, ושמה כתב שמוהר"ת נפטר מהם ושלחם בערב פסח לפני חצות היום, אמנם במכתב הזה כתוב מוהר"ת שעמדו בביתו עד ר"ח ניסן שאז נפטר מהם. וצ"ע, אמנם לאחרונה נדפס שו"ת שערי צדיק ושם מספר המעשה במכתב ע"א שכמה ימים לפני פסח נשלחו הרעצנים, והוא כמ"ש בפנים בעל"ת ודו"ק, [בספר באש ובמים בהערות לפרק ל"ו הערה ג' כתוב בדרך אפשר, שאת רוב הפועלים הוציאו ר"ח ניסן, אמנם עדיין נשארו כמה פועלים עד ערב פסח שאז נפטר מהם לגמרי. או אפשר שאף שנפטר מהם אחר יום ג', חזרו ובאו עוה"פ לבית מוהר"ת עד ערב פסח]. ובהיות שנוכח בטובות זכרונות להר"ח רבי אברהם שטערניאהארץ ז"ל, וכן הוא גם בימי התלאות, נראה מזה שהיה מקובל בידם מתלמידי מוהר"ת המעשה הזה, לכן אעתיק כאן מה שכתב שם.

שונאי נפשו של מוהר"ת לא יכלו לשתוק, ובפרט עכשיו בראותם שמוהר"ת חזר לביתו ולעירו, ולא קרה לו דבר, נגולה שנתם מהם אם לא ידעו, לכן ישבו בכל עת וטכסו עצות מה לעשות להרע למוהר"ת. והנה באותו עת היה נצרך להממשלה עבור אנשי חיל שלהם רעצנים שמתקנים ותופרים מנעלים לאנשי הצבא, והיה נצרך על זה בית גדול על חודש ימים, והמתנגדים ברצונם להרע למוהר"ת, וראו שהממשלה חפשו מקום לזה, לכן הראו בידם על בית מוהר"ת ז"ל שהוא בית גדול, כי חוץ מן הבית שדר שם מוהר"ת, עוד היה לו שם בית המדרש גדול שהתאספו שם אנ"ש על הנוכח ועל חג השבועות וכן בכמה עתים מזומנים, ובא ראש הצבא לבית מוהר"ת והוטב בעיניו הדירה, והכניס לשם כל הכלים השייכים להעבודה הזאת, ונעשה הבית "בית הרושת" שקורין שוואלניע, והבעלי מלאכות עברו שם מלאכתם, ואכלו ושתו שם כל הזמן לפני פסח.

ובבוא יום בערב פסח היה צריכין לנקות החמץ מכל חדר וחדר, ומכיון שהגוים הללו לא הגישו על זה, הו"ל למוהר"ת ז"ל צער ועגמת נפש גדול, והיסורים עלו למעלה מראש, בהיות שלא יוכל לבער החמץ מרשותו. אמנם נגד הממשלה אי אפשר לעשות שום דבר (טובות זכרונות), גם עברו שם במשך ימי השבת (ימי התלאות), וכמ"ש להלן במשך המכתב "רעצנים עשו מלאכתם בביתו ביום שבת קודש".

ויהי כאשר הגיעו ליל י"ד אור לארבעה עשר, זמן בדיקת חמץ, והם עברו בביתו ואכלו שם חמץ, ובלית ברירה ניקו מוהר"ת בפנת הבית איזה מקום אשר הניח שם חפציו, ועשה ברכה "על ביעור חמץ", ובדק באיזה זווית, וכאשר ברך את הברכה ככוונה כראוי, פניו הקדושים היו כלפיד אש (כי היה רגיל לומר שתיכף בעת הברכה על ביעור חמץ מתחיל כבר "א שטיק פסח", ומאז היה מאיום מאד, ודרכו היתה מאז להוכיח הרבה את בנו נחמן (אף על פי שבכל השנה לא היה מוכיח אותו כל כך), ולדחפו בין התיבות והשאפעס כדי לעזור היום נקם בלבי ושנת גאולי באה המובא בהתורה פ"ב לקו"ת עיי"ש, וכן היה במדת הדין, והיה מוכיח מבריקת חמץ עד אחר שריפת החמץ, שאז צריכין לבער החמץ מהלב וכ"ו). וגם כוונתו היתה בהכרח הזה על החמץ הזה הערלים, שהשי"ת יעזרו לבערם מרשותו. והרעצנים נבהלו או מפניו ומקולו, והם בעצמם נתנו לו רשות שיבואו לחדרם לברוק כפי אות נפשו, ובקשו מאתו שגם בכל הבית יבדוק, ויעשה מה שצריך כרצונו (ימי התלאות). אמנם אנ"ש חסידי ברסלב עשו כל מה שביכלתם, והלכו לשרי העיר והראו להם שכל זה היה מחשבת מתנגדי ומחרחרי ריב על מוהר"ת, על אל חמס בכפו, ופעלו שעל כל פנים ערב פסח בבוקר יפנו הבעלי מלאכות ויצאו מבית זה לאיזה מקום אחר, וזה היה נס גדול.

ושעה אחת קודם חצות היום בערב פסח עקרו משם, וכמוכן שהשאירו אחריהם הרבה חמץ, ולכן היה נצרך לנקות את הבית היטב, ולברוק מהחמץ של אלו הבעלי מלאכות, לכן הלכו אנ"ש ושכרו תיכף אנשים לנקות ולכבד את הבית, והמתנגדים המה ראו כן תמחו שגם כעת לא נתקיימו מחשבתו, כי המה חשבו לדבר ברור שבעצם ימי הפסח יעברו הרעצנים בבית מוהר"ת, ופתאום ראו שהמה עוקרים לאיזה בית אחר, ונתוודע להם שכמה עשירי ונכבדי העיר בברסלב היתה ידם בשתיקה עם מוהר"ת, ועברו אצל שרי העיר להפיר עצתם הרעה, כי לא יכלו עוד לראות העולות הגדולות שנעשה עם מוהר"ת ז"ל. והמתנגדים היטב חרה להם על זאת. אבל לא היה בידם לעשות עולה עוד (טובות זכרונות).

והנה דרכו של מוהר"ת ז"ל בסדר ליל פסח היה נורא מאוד בהתלהבות עצום, והיה יושב בהסיכה לגמרי על המטה, ופניו אל הקיר, והיה אומר ההגדה בקול רם (עיין ליקו"מ ח"א ס' כ'), ובהשתפכות הנפש ובהתעוררות שאין לשער, בניגון שלו (הידוע לאנ"ש), וכן היה אז באותו ליל פסח, שערכו הסדר באנפין נהירין ובשמחה גדולה, וישבו בהתרוממות עד "שולחן עורך", שאז ישב עם כל בני ביתו ונכבדו, וגם ר' שמעלקין בן חורגו היה אצלו, ודברו אז אצלו מענין הנסים והגאולה שעשה לו השי"ת, כי נפטרו מהרעצנים שהעמידו המתנגדים וכו'. וכשמעו מוהר"ת מה שהם מדברים, הקפיד עליהם ואמר עכשיו בזמן עת רצון כזה, שכל אחד ואחד כמה יגיעות וטרחות היה לו לבער החמץ, ועל המצות השייכים לפסח, וכמה מצות בובו על זה, אסור לדבר עליהם חו', אפילו שהם מתנגדים הלא הם אחינו בני ישראל, ובודאי יהא להם תיקון, ואנחנו עוד נצטרף לחפש בשבילים תקונים. ואחר כך נגמר הסדר היינו ברכת המזון הלל ונשמת, הסב עוד הפעם פניו אל הקיר ונשאר בהתלהבות נפלא, ובהתעוררות שאין כמוהו, ויזמר בניגונו הידוע על נשמת, עד גמר הסדר (ימי התלאות).

ליקו"מ ח"ב סי' ס"ז דע שכל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק, שהוא הראש בחינת ראש בית, בחינת הבעל הבית של העולם בבחינת קורא הדורות מראש, שכל הדורות נמשכין מן הראש דיינו הצדיק עיי"ש].

ואם אמנם עדיין הם חורקים שינם עלינו, ועלי ביותר, ורוצים למצוא ח"ו איזה עלילה עלי ח"ו. אבל בה' בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי, הוא המאורני חיל וחזקני בעזות דקדושה הנמשך מתורת ה' ותפלת ה' [עיי' ליקו"מ ח"א סי' כ"ב], לבל אסתכל על שום פחד, ולשוב לביתי לשלום, תהלה לאלקי. הוא יהיה בעזרי ויגמור בעדי לטובה ויצילנו מחרב מפיהם וכו', וקוינו בהשם יתברך שנראה בהם מה שרצו לראות בנו, ויקוים (משלי כו, כז) כורה שחת בה יפול וכו' [ועיי' לעיל סוף מכתב קע"ו ויקוים בשונאינו (משלי כו, כז) כורה שחת בה יפול וכו']. ובאמת נתקיים כדבר ה' בפי אמת של מוהר"ג, שהחולקים לא יכלו לדור בעיר מושבותיהם, והוכרחו לגלות מעיר לעיר כמסופר באריכות בספר ימי התלאות ובספר טובות זכרונות, ומוהר"ג הושב לברסלב בשנת תקצ"ט, כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול, כי השם יתברך יודע האמת, והאמת הוא אחד (ליקו"מ ח"א סי' נ"א).

ותהלה לאל מיום ביאתי עד הנה, עזרנו השם יתברך שדברנו הרבה מתורותיו ושיחותיו הק' של רבינו, ובפרט בענין התורה הזאת המדברת מאמת, שהאמת הוא אחד וכו', שהוא התורה אמר ר' עקיבא כשתגיעו לאבני שיש טהור וכו' (בסי' נ"א ליקו"מ ח"א סי' ס"ז וסי' רנ"א. ועיי' ליקו"מ ה' רבית ה"ה, שנתבאר באריכות התורה הזאת, ונראה שההלכה הנ"ל נכתבה או בימים ההם, ותהלה לאל דברנו בשבוע העבר הרבה מזה. אשרי און ששמעה, אשרינו שזכינו למה שזכינו לידע מרבי קדוש אמתי כזה, רבי בעלמא דין אשר הוא מלמדינו תורות כאלה, השגות וידיעות אלקות כזה, נפלאות כאלה, ורבי בעלמא דאתי, כי העיקר נדע שם בחסדו יתברך, כל אחד כפי מה שסבל יסורים, ומסר נפשו בשביל להתקרב לשמו ולתורתו הק' [עיי' ליקו"מ ח"א סי' ס"ז עיקר גדולתו ותפארתו יתגלה לעת"ל, שאו ידעו ויראו הכל את גדולתו, כי או יראו הכל את גדולת ותפארת הצדיקים והכשרים, אשריהם אשרי חלקם מה רב טוב הצפון להם ע"כ. ועיי' בליקו"מ ח"א סי' קפ"ה שאמר רבינו שכל מי שיש לו מניעות רבות וגדולת בתחלת ההתקרבות להשם יתברך, וזכה אח"כ לקבל הרבה קדושה וטהרה, כי ע"י הגיעות שבתחילה נעשה הכלי לקבל עיי"ש]. המוליך אותנו בדרך האמת, המכניס בלבנו לקיים באמת תורת משה אמת, תורה שבכתב ובעל פה, לילך בדרכי אבותינו הצדיקים האמתיים, חבלים נפלו לי בנעימים וכו' (תהלים טו, ט).

ועתה בני חזק ואמץ אל תערוץ ואל תחת, כי ה' אלקינו ההולך עמנו להושיע אותנו, אל יעזיבונו ואל יטשינו. והעיקר לבל תתבייש בעצמך מפניהם, ויהיה מצחך חזק לעומת מצחם, ולא תדבר עמהם מזה כלל, רק תשיאם לדבר אחר, רק מאליהם יבינו שאנו שוחקים מהם בעזרת השם יתברך [עיי' סוף מכתב קע"ה "לעורר אותך ואת כל החפצים בהאמת בענין עזות דקדושה" וכתב שם ג"כ כדברים הנכתבים כאן, ועיי' בהערות מה שכתבנו]. יבושו הם ולא נבוש אנחנו, כי בענין הקיבוץ שלנו אין לנו מה להתבייש מפניהם כלל, וכמו שצווח אדמו"ר ז"ל בעצמו (חיי מוהר"ן סי' רט"ו), ואמר בזה"ל "וואס האבין מיר זיך צוא שעמין, בשבילנו נברא העולם",

כוונת ההערות והציגונים בכדי להבין את המכתב הק', וברצוננו בעז"ה להדפיס כל המכתבים עם ההערות כדי לזכות את הרבים, לכן נשמה לקבל באמייל מן הקוראים היקרים "הארות" בין על דברי מוהר"ג ובין על דברינו כדי שיצא מתחת ידינו דבר נאה ומתוקן, ויאשר כוונתנו למפרע

למכתבים למערכת, וכן לכתוב מאמרים להופיע בדעת סופר, אן להערות, וכן מי שברצונו שייגע לו העט סופר על יד האימג'ל, יפנה:
CONGHVPRINTING@GMAIL.COM
 אן להפעקס: **845.781.6701**
 להודיעה על מול טוב לאנ"ש, יש לשלוח הודעה (עד יום ג' בשעה: 9:00 בבוקר):

עד כה, כן יוסיף חסדו ונפלאותיו העצומים לגומרה מהרה בשלימות, וה' יגמור בעדינו, ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עיינו.

ואף על פי כן תהלה לאל שמחנו קצת בשבת העבר. אף על פי שהיה לנו בלבול קצת מהרצענים שעשו מלאכתם בביתנו ביום שבת קודש, אף על פי כן קדושת שבת במקומה עומדת [עיי' ביצה י"ג]. הרחמן ינחילנו ליום שכולו שבת, אז יתגלה האמת לעין כל. וזה כל תקותינו וחיותינו ושמתנו בזה ובכא הנצח.

דברי אוהב דבק מאח דורש שלומו תמיד באהבה, ומצפה לתשובתו

נתן בן מו"ה נפתלי הירץ ז"ל מברסלב

ושלום לכל אנ"ש באהבה רבה, חזקו ואמצו כי ה' אתנו אל תיראום.

ושלום לכבוד דודי [מוהר"ג הר"ל קרובי משפחה באומאן שעמדו לעזרתו בעת צר, ואפשר הכוונה כאן "לחתך" דודי ה"ה הרבני הנגיד ר' שאול מאומאן ממקורבי מוהר"ג וד"ק] ידידי הרבני הנגיד נ"י, ולכל הנגידים משם התומכים אותנו [עיי' לעיל מכתב קע"ג] ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה מאת ה', כי הצילו הרבה נפשות מישראל. כן יוסיף ה' חסדו לסבב על ידם להצילנו מהם ולהתגבר עליהם, ויקוים בשונאינו (משלי כו, כז) כורה שחת בה יפול וכו', רק מתפארים שיעלילו עלי ח"ו, אבל שיקרא לא קאי (שבת קד.), והאמת עד לעצמו, ועצת ה' לעולם תעמוד ולא יעזוב את חסידיו.

סימן קע"ח

ברוך השם, מוצאי שבת אור ליום א' צו, תקצ"ה, ברסלב

שלום לאהובי בני חביבי, הרבני וכו' מו"ה יצחק נ"י

עד הנה לא נודמן לי עובר ושב לשלוח מכתבי אליך, ומכתבך בשבוע העבר קבלתי על ידי מוסר כתב זה ר' לייבלי חתן רבי ראובן [מחשובי תלמידי מוהר"ג, אבי הרצ"ר נ"ן ר' לייבעליס בעהמ"ס נתיב צדיק, ועיי' לעיל מכתב קע"ב. המכתב הזה הוא המכתב הראשון לבנו ר' יצחק אחרי שובו לברסלב, ולכן התחיל בדבריו "עד הנה לא נודמן לי עובר ושב לשלוח מכתבי אליך", היינו לבשרו שבאה בשלום לברסלב]. והעבר אין. כעת אין כל חדש להודיעך.

אך זאת אני מודיעך ובכל יום יהיו בעיניך כחדשים [כפי המוכר נעשה כל האיור באוקריינא כמדות אש מגודל המחלוקת על חסדי ברסלב בכלל, ועל מוהר"ג בפרט, ולכן מזכיר מוהר"ג חסדי ונפלאות מחשיית בזה ששב לביתו ולא קרה לו שום דבר על הדרך וכן בביתו בברסלב. החסד הזה יהיה חדש בכל יום להודות לה' על נסוך ונפלאותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים וכו']. ותהלה לאל בחסדו ובישועתו הנפלאה באתי לביתי לשלום. ותהלה לאל כבר שבתתי פה ברסלב. מי ימלא גבורות ה', מי יאמין לשמועתינו. זכרו היטב את כל הפחדים העצומים אשר הפחידוני החולקים, עד אשר אמרו נושא, כאלו אי אפשר בשום אופן שאשוב לביתי. ועתה לכו חזו מפעלות ה' נפלאות תמים דעים, כי באמת לא דבר ריק הוא, כי זה אחד מגבורות נוראותיו של אדמו"ר הנשגב מאד וצוק"ל, מי פעל ועשה קורא הדורות מראש וכו' (ישעיה מא, ד.) [עיי' ו]

שיעורים אויף אידיש אין ספר ליקוטי מוהר"ן!

לימוד ספ"ק ליקוטי מוהר"ן בכל יום

מען קען הערן אויף "אוצרות ברסלב" יעדן טאג א

עמוד בספ"ק ליקוטי מוהר"ן

718-855-2121

געלערנט "אויף אידיש" מיט א קלאהרין הסבר, לויט די

מפורשים און לויט ווי עס איז מבואר אין ליקוטי הלכות

חזקו ואמצו אחוי ללמוד ספריו "בכל יום", ולעין ולחפש בהם למצוא בהם בכל פעם עצות להציל נפשכם (על"ת מכתב ש"א)